

CO TO JEST DYSLEKSJA ROZWOJOWA?

Dysleksja nie jest problemem, który zaistniał nagle kilkanaście czy kilkadziesiąt lat temu. Można powiedzieć, że świadomość rodziców, nauczycieli i dzieci pojawiła się stosunkowo niedawno, natomiast dysleksja jako taka istnieje od zawsze. Badania poświęcone temu zagadnieniu sięgają drugiej połowy XIX wieku. Dziś trudno jest ustalić, kto jako pierwszy zaczął prowadzić badania w tej dziedzinie. Niemniej jednak pewnym pozostaje, że pierwszymi zainteresowanymi tym problemem byli okuliści i lekarze szkolni. Autorzy pierwszych prac na temat dysleksji to: S. Kissmaul (1877), O. Berkhan (1885), W.P. Morgan (1896).

Dysleksją rozwojową nazywamy zespół specyficznych trudności w uczeniu się czytania i pisania. Określenie "rozwojowa" oznacza, że jej symptomy występują na każdym etapie rozwojowym, a trudności nie pojawiają się nagle i występują w nasilonym stopniu od początku nauki szkolnej. (Bogdanowicz M., 2007)

Dysleksja rozwojowa występuje u dzieci o prawidłowym rozwoju umysłowym.

Trudności w czytaniu i pisaniu (dysleksja rozwojowa) mogą występować w trzech formach – w postaci izolowanej, np. tylko w postaci trudności z nauczeniem się poprawnej pisowni, lub jako zespół dwóch lub nawet trzech form tych zaburzeń:

dysleksja – specyficzne trudności w nauce czytania,

dysortografia – trudności w opanowaniu poprawnej pisowni, w tym popełnianie błędów ortograficznych,

dysgrafia – trudności w opanowaniu pożądanego poziomu graficznego pisma,

Ponadto wyróżniamy:

dyskalkulie – trudności w uczeniu się matematyki,

dyspraksje – trudności z wykonywaniem precyzyjnych czynności ruchowych.

Symptomy dysleksji

Symptomy dysleksji rozwojowej zmieniają się na poszczególnych etapach rozwoju i edukacji. Inne są w okresie poprzedzającym naukę, odmienne w okresie nauczania początkowego, a jeszcze inne na poziomie starszych klas szkoły podstawowej i szkół ponadpodstawowych. Dysleksja nie ustępuje samoistnie, należy ją postrzegać jako problem całego życia, stąd u osób dorosłych też obserwuje się charakterystyczne symptomy dysleksji. Właściwą diagnozę może postawić tylko specjalista.

W zakresie czytania symptomami dysleksji mogą być:

- trudności z podziałem słowa na sylaby, złączeniem sylab w słowo;
- przekręcanie wyrazów;
- pomijanie, dodawanie wyrazów;
- gubienie miejsca, w którym się czyta;
- pomijanie interpunkcji;
- niewłaściwa intonacja czytanego tekstu;
- czytanie wolne, nie płynne, nierytmiczne;

- niski poziom zrozumienia przeczytanego lub wysłuchanego tekstu;
- trudności z wyszukiwaniem informacji w tekście.

W obszarze pisma o dysleksji mogą świadczyć:

- nieprawidłowy chwyt narzędzi pisarskich;
- wolne tempo pisania;
- brak wiązania liter ze sobą;
- pomijanie znaków diakrytycznych (kropka, haczyk);
- nieczytelne pismo;
- opuszczanie, dodawanie, przestawianie kolejności liter lub wyrazów;
- mylenie, zwierciadlane odwracanie liter, cyfr podobnie wyglądających;
- zapisywanie wyrazów od prawej do lewej strony;
- pismo lustrzane;
- niewłaściwy dobór liter do zapisu głosek podobnych fonetycznie;
- pisanie zgodne z wymową, a nie z ortografią;
- niewłaściwe stosowanie małych i dużych liter;
- opuszczanie końcówek wyrazów;
- zapisywanie wyrazów w różny sposób w tej samej pracy;
- nieprawidłowe rozmieszczenie tekstu w przestrzeni.

W odniesieniu do rysowania i wykonywania innych prac plastycznych dysleksje mogą oznaczać:

- szybka, duża męczliwość ręki;
- niska precyzja ruchów dłoni, palców;
- słaba koordynacja oka i ręki;
- rysunki uproszczone, schematyczne, pomijające detale;
- zakłócenia proporcji elementów umieszczonych w pracy plastycznej;
- niewłaściwe rozplanowanie, zaburzona kompozycja prac plastycznych;
- błędny kierunek podczas rysowania i odtwarzania figur, wzorów.

W zakresie motoryki na dysleksję mogą wskazywać:

- niska sprawność i koordynacja ruchowa;
- niezgrabność ruchowa;
- trudności z wykonaniem złożonych, sekwencyjnych czynności ruchowych – np. układów gimnastycznych, kroków tanecznych (dyspraksja).

W odniesieniu do pamięci objawami dysleksji mogą być:

- trudności w zapamiętywaniu wierszyków, piosenek, nazw, nazwisk, dat, terminologii, numerów telefonów, adresów, liczb, tabliczki mnożenia;
- problemy z zapamiętywaniem dłuższych, złożonych poleceń;
- trudności z przypominaniem sobie znanych słów.

W aspekcie mowy i komunikacji werbalnej o dysleksji mogą świadczyć:

- opóźnienie rozwoju mowy;
- mylenie podobnie brzmiących głosek, sylab, słów;
- przekręcanie, zmiana brzmienia trudnych, długich wyrazów;
- ograniczony zasób słownictwa;
- trudności z budowaniem dłuższych, złożonych wypowiedzi.

Do jej objawów mogą należeć również:

problemy z orientacją w czasie, schemacie ciała, układaniem puzzli, budowaniem z klocków, orientacją w terenie, odczytywaniem mapy, numerów i symboli autobusów, numerów dróg, interpretowaniem tabel, diagramów, wykresów, rozpoznawaniem symboli graficznych (znaki drogowe, piktogramy), prowadzeniem samochodu, zapisem i odczytem nut oraz symboli miar i wag, wybieraniem numeru telefonu, wykonywaniem obliczeń na kalkulatorze, posługiwaniem się pieniędzmi.

Ryzyko wystąpienia dysleksji jest prawdopodobne w przypadku:

- obciążenia genetycznego (występowanie dysleksji w rodzinie),
- ciąży i porodu o nieprawidłowym przebiegu,
- dysharmonijnego rozwoju psychomotorycznego.

Stwierdzenie dysleksji rozwojowej wymaga wielospecjalistycznej diagnozy w poradni psychologiczno - pedagogicznej. W/w diagnoza przeprowadzana jest w dwóch aspektach:

- badanie pedagogiczne, które obejmują:
 - analizę zeszytów lub innych wytworów pisemnych ucznia,
 - analizę informacji o uczniu sporządzonej przez nauczycieli,
 - rozmowę z rodzicami i samym uczniem,
 - sprawdzenie znajomości zasad poprawnej pisowni (ortograficznych),
 - analizę samodzielnych wypowiedzi pisemnych na określony temat,
 - ocenę umiejętności pisania na podstawie sprawdzianów ortograficznych pisanych w poradni,
 - ocenę poziomu graficznego pisma,
 - obserwację poziomu graficznego pisma,
 - obserwację pamięci słuchowej bezpośredniej,
 - pomiar szybkości czytania,
 - badanie słuchu fonematycznego;
- badanie psychologiczne, które obejmuje:
 - ocenę poziomu rozwoju intelektualnego (IQ),
 - sprawdzenie poziomu rozwoju percepcji i koordynacji wzrokowo-ruchowej,
 - ocenę pamięci pośredniej i bezpośredniej,
 - sprawdzenie umiejętności matematycznych;

Warunkiem przeprowadzenia diagnozy w poradni psychologiczno-pedagogicznej jest tylko zgoda rodziców, nie jest wymagane żadne skierowanie.

Otrzymanie opinii nie jest ostatnim, ale pierwszym krokiem na drodze do pokonania trudności. Opinia nie rozwiązuje problemu. Wręcz przeciwnie, trzeba więcej pracować aby zniwelować objawy dysleksji.

Nie należy zwalniać uczniów z obowiązku pracy nad problemem.

Na czym polega praca z uczniem dyslektycznym?

- uczęszczanie na zajęcia korekcyjno-kompensacyjne - ich istota sprowadza się do korekcji, czyli usprawniania zaburzonych funkcji poznawczych i ruchowych dziecka oraz ich współdziałania, a także do kompensacji- usprawniania funkcji dobrze rozwijających się w celu wspomaganie lub częściowego zastępowania funkcji słabszych. Na zajęciach terapii, obok usprawniania funkcji uczestniczących w nauce czytania i pisania, rozwija się umiejętność czytania (technika i rozumienie czytanej treści), pisania (poprawność ortograficzna i wygląd graficzny pisma) i mówienia.
- dostosowywanie przez nauczycieli wymagań edukacyjnych do ich specjalnych potrzeb edukacyjnych uczniów z dysleksją - czyli zastosowanie przez nauczycieli wszystkich przedmiotów takich kryteriów egzekwowania wiedzy i umiejętności, które uwzględniają możliwości i ograniczenia oraz mocne strony rozwoju i funkcjonowania dziecka.
- codzienne wykonywanie dodatkowych ćwiczeń w domu – praca ta jest konieczna niezależnie od tego, czy uczeń uczestniczy w zajęciach korekcyjno-kompensacyjnych, czy też nie.

Co rodzice robić powinni:

- Zrozumieć problem dziecka (dziecko nie jest leniwe czy niezdolne).
- Poznać jego mocne strony.
- Umacniać w dziecku pozytywne wartości, zainteresowania.
- Zapewnić mu warunki do pracy.
- Nagradzać pochwałą nawet drobne sukcesy.
- Nadzorować systematyczną pracę.
- Analizować trudności.
- Nauczyć stałego korzystania ze słownika ortograficznego.
- Czytać wspólnie z dzieckiem.
- Pobudzać u dziecka potrzebę czytania dla przyjemności.
- Ćwiczyć pisanie z pamięci.

Sławni dyslektycy:

Leonardo da Vinci, Pablo Picasso, Vincent van Gogh, Albert Einstein, Walt Disney, Cher, Marilyn Monroe, Mozart, Tom Cruise, Hans Christian Andersen, John F. Kennedy, John Lennon, Salma Hayek, Charles Darwin, Isaac Newton, Charles Dickens, Steven Spielberg, Ludwig van Beethoven, Agatha Christie, Sylvester Stallone, Michał Anioł, Robbie Williams;